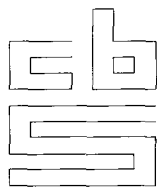

Conjunctuurbericht

Productie industrie

Het volume van de industriële productie was in het eerste kwartaal van 1991 ruim 2% groter dan in het overeenkomstige tijdvak van vorig jaar. In de ontwikkeling van het volume van de industriële productie vanaf 1980 zijn globaal twee perioden te onderscheiden met relatief hoge groeicijfers. De eerste periode loopt van eind 1983 tot medio 1985, de tweede van begin 1988 tot en met het derde kwartaal van 1990. In deze laatste periode waren de gemiddelde groeicijfers op kwartaalbasis bijna 5%. In het vierde kwartaal van 1990 nam het stijgingspercentage vooral als gevolg van een relatief geringe groei in oktober sterk af. Vergeleken met het accres in het vierde

kwartaal herstelde de groei zich in het eerste kwartaal van dit jaar enigszins. Zie figuur 1.

Investerings

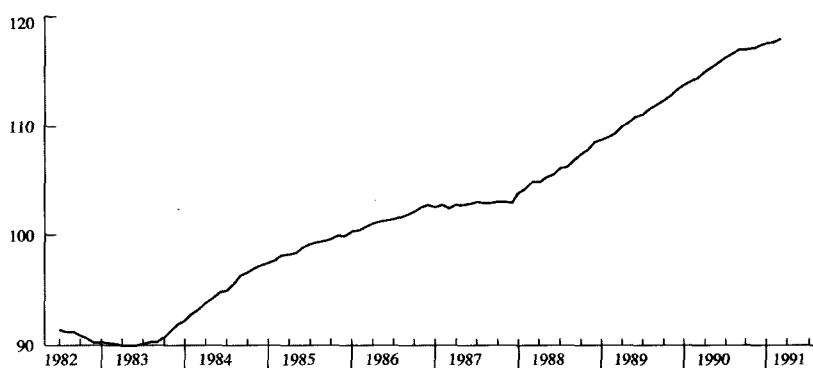
Het volume van de bruto investeringen in vaste activa in 1990 door bedrijven en overheid te zamen was 5% groter dan een jaar eerder (figuur 2). Dit groeicijfer is iets hoger dan het accres over 1989. De bedrijfsinvesteringen groeiden vorig jaar eveneens met 5%. Binnen de sector bedrijven bleef de investeringsontwikkeling in de bedrijfsklasse exploitatie van woningen het meest achter. Ook door de transport- en communicatiebedrijven werd minder dan gemiddeld geïnvesteerd, de groei bedroeg in deze bedrijfstak bijna 3%. Een meer dan gemiddelde groei werd gemeten bij de investeringen door de landbouw, de nijverheid, de handel, horeca en reparatiebedrijven en de overige dienstverlening (8 tot 10%). De investeringen in gebouwen in 1990 kenden het hoogste groeicijfer (11%); de investeringen in woningen namen met 1% af. Duidelijke stijgingen deden zich verder voor bij de investeringen in machines en overige uitrustingsstukken en in grond-, water- en wegenbouwkundige werken.

Consumptie

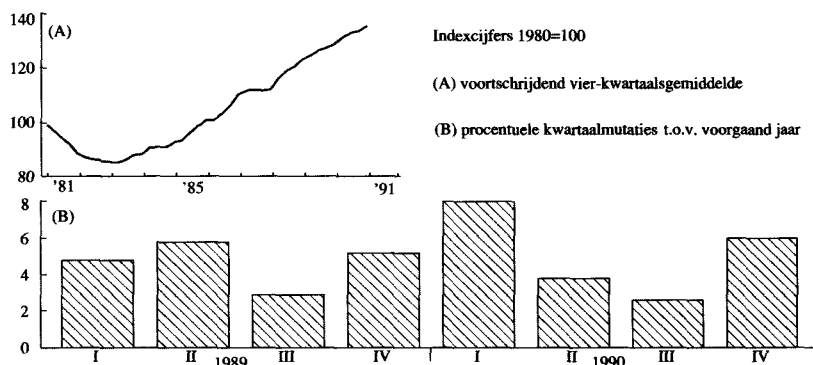
De binnenlandse consumptieve bestedingen door gezinnen zijn in de eerste twee maanden van dit jaar, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, met ruim 4% toegenomen (figuur 3). Dit stijgingspercentage komt nagenoeg overeen met de groei over 1990. Van de onderscheiden consumptie categorieën lieten de bestedingen aan voedings- en genotmiddelen een relatief grote stijging zien. Het consumptieniveau lag hier bijna 5% hoger dan in de eerste twee maanden van 1990. De uitgaven aan

duurzame consumptiegoederen stegen eveneens met bijna 5%, maar dit groeicijfer bleef achter bij de stijging over 1990. De stijging van de consumptieve bestedingen van de overige goederen en diensten (4%) overtreft het groeicijfer over 1990 voor deze categorie. Het verhoogde energieverbruik, als gevolg van de koude februari-maand, was hier een factor van betekenis.

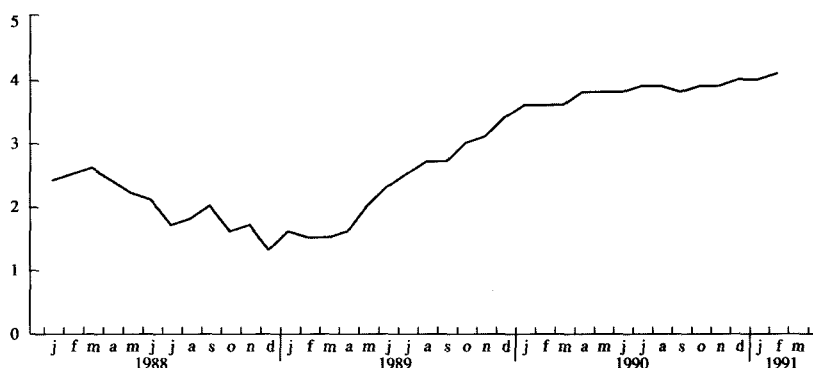
Figuur 1. Productie industrie (volume, voortschrijdend twaalfmaandsgemiddelde, 1985 = 100)

Figuur 2. Investerings bedrijven (volume)

Figuur 3. Binnenlandse consumptie (volume, procentuele jaarmutatie van het voortschrijdend twaalfmaandsgemiddelde)

Buitenland

Rente

In Nederland is het rendement op staatsobligaties, indicator voor de lange-termijnrente, in de loop van 1988, 1989 en begin 1990 gestegen van 6% naar 9%. Tot en met de eerste maanden van 1991 stabiliseerde de rente zich rond de 9% (zie figuur 4). De ontwikkeling van de lange rente in Nederland toonde in deze periode globaal hetzelfde verloop als in de Bondsrepubliek Duitsland. Het renteniveau in het Verenigd Ko-

ninkrijk lag in de periode 1988 begin 1991 duidelijk boven dat van Nederland en de BRD. Het renteverskil aan het begin van dit tijdvak was evenwel groter dan aan het eind. Dit is toe te schrijven aan een geleidelijke daling van de rente in het VK in de loop van 1990. De rente in de Verenigde Staten schommelde in het beschreven tijdvak tussen de 8 en 9,5%.

Prijnsindex gezinsconsumptie

De relatief hoge rente in het VK in de afgelopen twee jaar ging gepaard met hoge groeicijfers van het prijsin-

dexcijfer van de gezinsconsumptie. Hierbij moet worden opgemerkt dat in het VK een stijging van de rente doorwerkt in een stijging van het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie. In de BRD en Nederland bleven de prijsstijgingen in de afgelopen drie jaar gematigd (figuur 5).

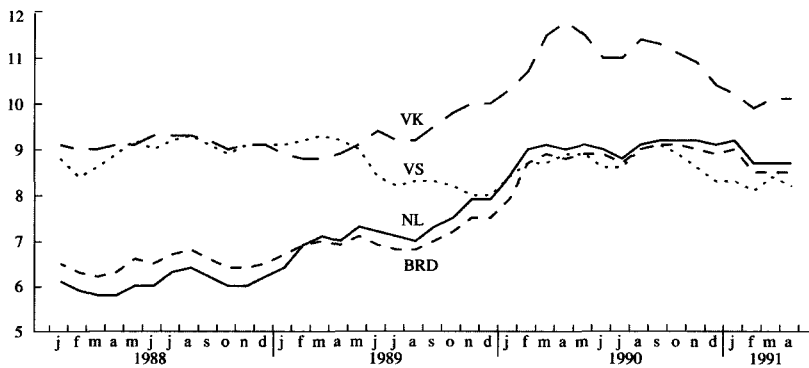
Forse groei bbp in 1990

Het bruto binnenlands produkt (bbp) tegen marktprijzen in 1990 was, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, 3,5% groter dan in 1989. Uit de cijfers over de kwartalen van 1990 kan worden geconcludeerd dat de Nederlandse economie een voortgaande groei toonde, waarbij de groei (ten opzichte van de overeenkomstige periode in 1989) in de tweede helft van 1990 (3,9%) hoger was dan in de eerste helft van vorig jaar (3,1%) (zie figuur 6). Deze cijfers betekenen een geringe opwaartse bijstelling van de bbp-groei (0,1%-punt) in vergelijking met de raming die het CBS in februari 1991 publiceerde.

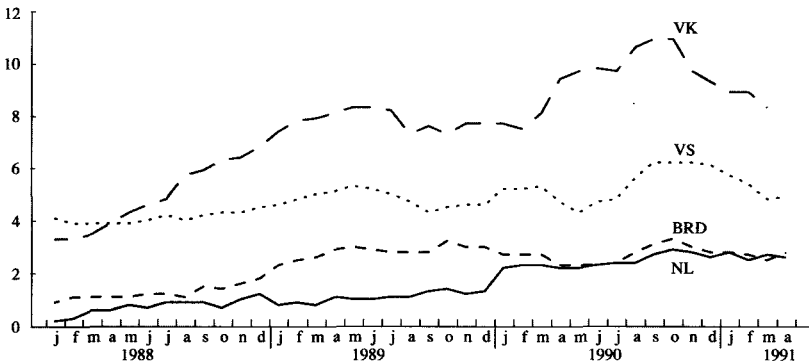
De volumegroei van het bbp tegen factorkosten was in 1990 met 3,3% iets kleiner dan de groei van het bbp tegen marktprijzen (bij de waardering tegen factorkosten worden de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies buiten beschouwing gelaten). De volumegroei (tegen factorkosten) in de sector bedrijven (3,7%) was duidelijk groter dan in de sector overheid (0,8%). Dit is overigens al vanaf 1983 het geval. De produktiegroei van de overheid is in volume door de gevolgde methode nagenoeg gelijk aan de ontwikkeling van het arbeidsvolume bij de overheid.

Binnen de sector bedrijven was in 1990 het accres in de bedrijfstak handel, horeca en reparatiebedrijven het hoogst (4,8%). Ook de stijgingen in de bouwnijverheid en in de transport-, opslag- en communicatiebedrijven waren groter dan gemiddeld. De openbare nutsbedrijven en de nog niet genoemde bedrijfstakken in de dienstensector kenden wat achterblijvende groeicijfers. De geringste groei in 1990 werd gemeten in de delfstoffenwinning. In de eerste helft van vorig jaar deden zich in deze bedrijfstak zelfs volumedalingen voor.

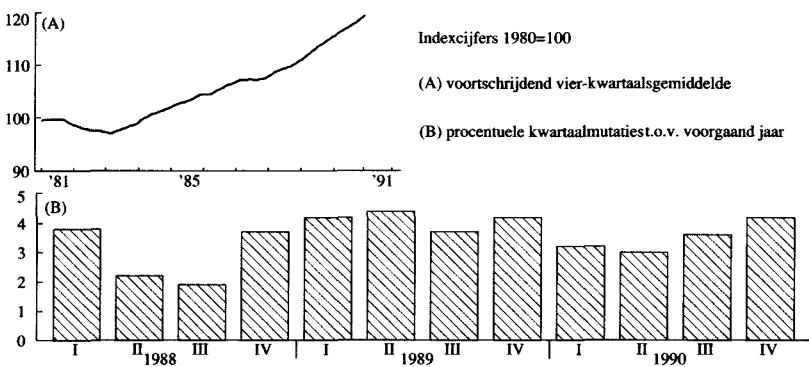
Figuur 4. Lange-termijnrente (maandcijfers in procenten)

Figuur 5. Prijsindex gezinsconsumptie (% maandmutatie t.o.v. voorgaand jaar)

Figuur 6. Bruto binnenlands produkt (marktprijzen, volume)

Deze bijdrage is ontleend aan het *Conjunctuurbericht*, dat wordt samengesteld door de hoofdafdeling Nationale Rekeningen van het CBS.